

Міністерство освіти і науки України
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Соціально-психологічний факультет
Кафедра соціальної та практичної психології

**СУСПІЛЬСТВО ДЛЯ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ОСОБИСТОСТІ:
ВЗАЄМОДІЯ РОДИНИ, ОСВІТИ, ГРОМАДИ**

**Збірник наукових праць
за матеріалами Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
(Україна, Житомир, 24 листопада 2022 року)**

**International scientific and practical online conference
SOCIETY FOR THE MENTAL HEALTH OF AN INDIVIDUAL: FAMILY,
EDUCATION, COMMUNITY INTERACTION**

**Collection of Conference Papers
(Ukraine, Zhytomyr, November 24th, 2022)**

Житомир
Вид-во ЖДУ ім. І.Франка
2023

УДК 159.923.2/.33:159.924.7

С 89

*Рекомендовано до друку вченою радою
Житомирського державного університету ім. Івана Франка
(протокол № 9 від 28 квітня 2023 року)*

Рецензенти:

Климчук Віталій, доктор психологічних наук, експерт з політик психічного здоров'я Україно-Швейцарського проєкту «Психічне здоров'я для України»; Postdoctoral Researcher, Faculté des Sciences Humaines, des Sciences de l'Education et des Sciences Sociales, UNIVERSITÉ DU LUXEMBOURG

Сидоренко Ольга, кандидат психологічних наук, доцент, Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова

Шепельова Марія, кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник лабораторії психології творчості Інституту психології імені Г.С. Костюка

С 89 Суспільство для психічного здоров'я особистості: взаємодія родини, освіти, громади : Збірник наукових праць [за матеріалами Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (Україна, Житомир, 24 листопада 2022 р.)] / Ред. колегія: Г. Пирог, Н. Портницька, І. Тичина / М-во освіти і науки України, Житомирський державний університет імені Івана Франка, соц.-псих. факультет. Житомир, Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2023. 172 с.

У збірнику подано наукові праці учасників Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, яка відбулася 24 листопада 2022 року в м. Житомирі на базі Житомирського державного університету імені Івана Франка за ініціативи кафедри соціальної та практичної психології. Збірник адресовано науковцям, фахівцям-практикам, здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться сучасними науковими досягненнями, проблемами і перспективами досліджень психічного здоров'я та психології.

Матеріали подані в авторській редакції. Відповідальність за науковий та літературний зміст опублікованих матеріалів несуть їх автори. Думки редакторів можуть не збігатися з позицією авторів.

УДК 159.923.2/.33:159.924.7

©Автори публікацій, 2022

© Житомирський державний університет імені Івана Франка, оригінал-макет, 2023

ЗМІСТ

Розділ 1. ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я В СУСПІЛЬСТВІ ТА РЕСУРСИ ПСИХОСОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ	8
Brisca Mary, Favela Regina, Jaffe Byron, Kuskulov Azamat, Soloway Caroline COMMUNITY-BASED APPROACHES TO PROVIDING MENTAL HEALTH AND PSYCHOSOCIAL SUPPORT TO IDPS IN UKRAINE	8
Karamyan Marietta AN ECOLOGICAL APPROACH TO SOCIAL SUPPORT IN HEALTH RESEARCH	12
Біла Ірина СОЦІАЛЬНІ ЧИННИКИ ЩАСТЯ ТА БЛАГОПОЛУЧЧЯ	14
Дем'янчук Юлія СТАТЕВІ ВІДМІННОСТІ ДОСТУПНОСТІ ЖИТТЄВИХ ЦІННОСТЕЙ КОРИСТУВАЧІВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ	18
Дмитренко Юліана ОСОБИСТІСНИЙ ПРОФІЛЬ КОРИСТУВАЧІВ ВІРТУАЛЬНИХ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ	21
Дудник Олександра МІЖОСОБИСТІСНІ ВІДНОСИНИ В ЦИФРОВОМУ СОЦІАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ	24
Загурська Інна, Яценко Альона УЯВЛЕННЯ ПРО САМОАКТУАЛІЗОВАНУ ОСОБИСТІТЬ ПРЕДСТАВНИКІВ ГУМАНІТАРНИХ ПРОФЕСІЙ	27
Костюк Максим ТЕХНОЛОГІЇ ПЕРСОНАЛЬНИХ ПРОДАЖІВ У ЦИФРОВИХ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ	30
Портницька Наталія, Савиченко Ольга, Тичина Ірина ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД РОБОТИ МОБІЛЬНИХ ГРУП ПІДТРИМКИ	32
Портницька Наталія, Ярмошик Олена ТРИВОЖНІСТЬ ФАХІВЦІВ ІТ СФЕРИ У КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ	35
Фальковська Людмила НЕСУПЕРЕЧЛИВА КАРТИНА СВІТУ ЯК УМОВА ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я	38
Шатило Олександра ЗВ'ЯЗОК SELF-COMPASSION І ТРИВОЖНОСТІ В ОСІБ З АНДРОГІННОЮ ГЕНДЕРНОЮ ІДЕНТИЧНІСТЮ	41

Шекерська Тетяна ІНТЕРНЕТ-ЗАЛЕЖНІСТЬ В ОСІБ, ЯКІ ПРАЦЮЮТЬ У ВІРТУАЛЬНОМУ ПРОСТОРІ	43
Розділ 2. ОСВІТА ТА ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ, ПІДЛІТКІВ, МОЛОДІ	47
Bondareva Yelena THE STUDY OF PSYCHOLOGICAL MINDEDNESS OF STUDENTS FROM DIFFERENT FIELDS OF STUDY	47
Mukhamedova Dilbar ТАЛАБАЛАРДА ИЖТИМОЙ ЕТУКЛИКНИНГ ПСИХОЛОГИК ХУСУСИЯТЛАРИ	49
Ваганова Наталія ВИКОРИСТАННЯ АРТ-ТЕРАПІЇ В РОБОТІ З ДІТЬМИ	53
Загурська Інна ПІДТРИМКА ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ У ШКОЛІ	55
Катанаха Алла ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я ДОШКІЛЬНИКА ЯК ОСНОВА ГАРМОНІЙНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ	56
Колесник Леся ВИВЧЕННЯ ОБРАЗУ ДИТИНИ З СИНДРОМОМ ДАУНА У СВІДОМОСТІ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ	60
Колодій Вікторія ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ПРОЯВІВ АГРЕСІЇ У СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ	61
Мухіна Людмила ЕМОЦІЙНА ПОТРЕБА ДИТИНИ У ЗАХИЩЕНОСТІ ТА ЛЮБОВІ	63
Павленко Анна ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ УЯВЛЕНЬ ПРО ЩАСТЯ ЗАЛЕЖНО ВІД РІВНЯ ІНТЕРНЕТ-ЗАЛЕЖНОСТІ У ВІЦІ РАННЬОЇ ДОРОСЛОСТІ	65
Савиченко Ольга, Рудзінська Діана ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СТРЕСОСТІЙКОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ: ВИКЛИКИ ТА РЕСУРСИ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ДО ЗНО	68
Самойлов Денис ТЕНДЕНЦІЇ ПРОФЕСІЙНОГО ВИБОРУ СТАРШОКЛАСНИКІВ У КОНТЕКСТІ ОСОБЛИВОСТЕЙ ДИТЯЧО-БАТЬКІВСЬКОГО СТАВЛЕННЯ	71

Розділ 3. ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я В РОДИНІ	74
Saidazizova Ziyoda OPLADA IJTIMOIU PSIXOLOGIK MUNOSABATLARNING SHAKLLANISHIDA ONA PSIXOEMOTSIONAL HOLATINING O'RNI	74
Волинчук Дар'я ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ МОТИВАЦІЇ ЗБЕРЕЖЕННЯ ШЛЮБНИХ СТОСУНКІВ У ПАРАХ	77
Ільчук Анна ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ СУБ'ЄКТИВНОЇ КАРТИНИ РОЗЛУЧЕННЯ У СВІДОМОСТІ ЖІНОК	78
Нємой Рівка КОНСТРУКТИВНЕ ВИРШЕННЯ КОНФЛІКТІВ ЯК ЧИННИК ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я В РОДИНІ	81
Пирог Ганна, Крошко Людмила ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗВ'ЯЗКУ СПІЛКУВАННЯ ПІДЛІТКІВ З БАТЬКІВСЬКО-ДИТЯЧИМИ СТОСУНКАМИ	84
Примак Юлія, Дерев'янка Світлана РОДИНА ЯК ЗНАЧУЩИЙ РЕСУРС ПСИХОЕМОЦІЙНОЇ ПІДТРИМКИ ДИТИНИ В УМОВАХ ВІЙНИ	88
Стягайло Алла ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОСТРАЖДАЛИХ ВІД ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА	90
Шевченко Анастасія ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ПРИВАБЛИВОСТІ У ПАРТНЕРСЬКИХ СТОСУНКАХ	92
Розділ 4. ПОДОЛАННЯ ПРОБЛЕМ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я: ЕФЕКТИВНІ ПІДХОДИ ТА МЕТОДИ	95
Abdurakhmanova Regina EVALUATION OF THE EFFECTIVENESS OF THE COGNITIVE-BEHAVIORAL APPROACH IN OVERCOMING ANXIETY IN ADOLESCENCE	95
Karamyan Djuletta THE BIOPSYCHOSOCIAL MODEL OF CAREGIVING IN THE NEUROLOGICAL CLINIC	98
Весельська Алла АРТТЕРАПЕВТИЧНІ ТЕХНІКИ АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ ДО НАВЧАННЯ ТА ПРОЖИВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	100

Горбунова Вікторія, Портницька Наталія, Савиченко Ольга, Тичина Ірина МОДЕЛЬ ПСИХОСОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ ВЕТЕРАНІВ ТА ЇХ СІМЕЙ У ПИТАННЯХ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я	103
Луценко Яна ПСИХОЛОГІЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПОДОЛАННЯ ТРИВОГИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ СТУДЕНТСЬКОЮ МОЛОДДЮ	105
Панасенко Елліна ТЕХНІКИ ПОДОЛАННЯ СТРАХІВ У ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ	108
Романчук Марія ПРОФІЛАКТИКА ТРИВОЖНОСТІ У ДІТЕЙ ЗАСОБАМИ АРТТЕРАПІЇ	112
Сочинський Андрій, Фещук Володимир ПСИХОЕМОЦІЙНА ПІДТРИМКА МОЛОДІ В ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДІЖНОГО ЦЕНТРУ В КРИЗОВИХ УМОВАХ	115
Розділ 5. ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я В УМОВАХ СОЦІАЛЬНИХ КРИЗ	117
Веселовська Дар'я ПСИХОЕМОЦІЙНЕ ВИГОРАННЯ ВИКЛАДАЧІВ ВИШІВ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID	117
Весельська Алла, Пастухова Валерія ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ ДО ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ВОЄННИЙ ЧАС	120
Каплюк Наталія ПРОБЛЕМА СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УМОВАХ ВОЄННИХ ДІЙ	123
Кириченко Віктор УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКА ВІЙНА У ПРИЗМІ СУСПІЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ	126
Кротюк Катерина ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ЦІННІСНО-СМИСЛОВОЇ СФЕРИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ, ЯКІ БЕРУТЬ УЧАСТЬ В БОЙОВИХ ДІЯХ	129
Мартінова-Ганецька Тетяна ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ СТРЕСОГЕННИХ ЧИННИКІВ НА ПРОЯВ НЕВРОЗУ	133
Пилипенко Юлія ОСОБЛИВОСТІ ЗВ'ЯЗКУ САМООЦІНКИ ОСОБИСТОСТІ ТА УЯВЛЕННЯ ПРО ВАКЦИНАЦІЮ ВІД COVID-19	135
Савиченко Ольга, Ковш Андрій ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ У ПЕРІОД ВІЙНИ: ОСНОВНІ СКЛАДНОЩІ ТА РЕСУРСИ	137

Сорока Анастасія ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-ДЖЕРЕЛ ПІД ЧАС ВОЄННИХ ДІЙ	141
Ющенко Ірина ДИНАМІКА АКТУАЛЬНИХ СТРАХІВ МОЛОДІ В УМОВАХ ВІЙНИ	143
Шуневич Євгеній ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я У ПРОФЕСІЙНОМУ СЕРЕДОВИЩІ В УМОВАХ ВІЙНИ: ПІЛОТАЖНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ	146
Розділ 6. АКМЕОЛОГІЧНІ ВИМІРИ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я	150
Trotsenko Andrey PERSONAL DYNAMICS SCALE: DEVELOPMENT AND VERIFICATION FOR DIFFERENT AGE GROUPS	150
Бордюг Ірина ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ "СИНДРОМУ ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРАННЯ" У ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	152
Войтенко Валерія НАДІЙНІСТЬ ПАРАЛЕЛЬНИХ ФОРМ «ОПИТУВАЛЬНИКА ОСОБИСТІСНОЇ ПСИХОДИНАМІКИ»	154
Кравець Ольга ЗВ'ЯЗОК ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ОСОБИСТОСТІ З КОПІНГ- СТРАТЕГІЯМИ В СЕРЕДНІЙ ТА ПІЗНІЙ ДОРΟΣЛОСТІ	156
Левчук Ірина КОНКУРЕНТНА ВАЛІДНІСТЬ ШКАЛИ «НЕВРОТИЧНИЙ ТИП» «ОПИТУВАЛЬНИКА ОСОБИСТІСНОЇ ПСИХОДИНАМІКИ»	160
Мазяр Олег РОЗРОБКА ІНСТРУМЕНТАРІЮ ДЛЯ ДІАГНОСТИКИ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ХАРАКТЕРИСТИК МИСЛЕННЯ	162
Максимець Світлана ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ В УМОВАХ ПРОФЕСІЙНОГО СТРЕСУ	164
Марчук Анна АКТУАЛЬНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗРОБКИ МЕТОДІВ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ХАРАКТЕРИСТИК МИСЛЕННЯ	167
Моляко Валентин ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ТВОРЧОГО ЗДОРОВ'Я	168

Віктор Кириченко

доктор психологічних наук, доцент,
професор кафедри соціальної та практичної психології
Житомирський державний університет імені Івана Франка
м. Житомир, Україна

УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКА ВІЙНА У ПРИЗМІ СУСПІЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ

В ХХІ ст. більшість держав почали жити за законами інформаційного суспільства, ідея світової глобалізації заключається в усвідомленні необхідності взаємного культурного збагачення, яскравим прикладом чого є поява транс'європейської культури. Повномасштабна війна в Україні 2022 року з точки зору цінностей інформаційного суспільства є «дивною» за своїми формами та методами, спостерігаючи за нею у медійному просторі багато хто з європейців називає її неприпустимою у ХХІ ст. Зміни у житті людей сталися саме в розумінні примітивності будь-якого насилля як способу досягнення будь-чого. За усіма канонами функціонування інформаційного суспільства наступна світова війна мала бути не ядерна, як прогнозували в російському політикумі, а економічна.

Війна, як і інші непрості за своїм перебігом та усвідомленням пересічними людьми соціальні явища, знаходить своє відображення в медійному просторі. Як явище абсолютно не гуманне з точки зору цінностей інформаційного суспільства, вона ніколи не набуває позитивного відображення, а розглядається виключно як форма агресії яка суперечить основним догматам сучасного людиноцентризму. У війни не може бути позитивного образу, особливо в умова протистояння агресії (оборони, захисту), а ставлення до її результатів – викликають однозначно негативні емоції. Проте, як показує практика медійного дискурсу інформаційної репрезентації українсько-російської війни, інформаційний зміст контенту, який наразі поширюється усіма підконтрольними Україні медіа ресурсами, викликає індіферентні відчуття у пересічного споживача контенту, та у деякій мірі сприяє появі позитивних емоцій. Це є сигналізатором суспільного ставлення до «війни» та символічне відображення мотивації народу її продовжувати. На певному етапі військово-ідеологічного протистояння українське суспільство пройшло шлях від колективного усвідомлення необхідності миру через переговори (мінімізація антигуманних наслідків протистояння) до яскраво семантично артикульованого суспільством усвідомлення категоричності досягнення миру через перемогу (що неодмінно призводить до появи антигуманних наслідків: людські жертви, руйнація інфраструктури, зниження рівня добробуту). У результаті змінюється контекстуальна риторика відображення перебігу військових подій: не добро перемагає зло, а тільки зло здатне подолати зло, а отже усі антигуманні, асоціальні вчинки «жертви» (в таких умовах ця лексема рідко використовується)

не просто виправдовуються, але й заохочуються. Медійний простір за усіма законами ринку (з причин формування значного попиту) наповнюється контентом, який змінює традиційні теми миру на гострі та соціально-популярні теми війни, вона набуває такого суспільного резонансу, що не може обійти як предмет обговорень інтернет-новини, телевізійні шоу (навіть розважального характеру), літературу, живопис. Війна у всій її антигуманній кровожерливості, яка веде до перемоги – викликає позитивні емоції, формується певна потреба у споживанні відповідного контенту, на що дуже швидко реагує медійний ринок України, виробляючи його у великій кількості та різної якості: від об'єктивного, знеособленого опису подій війни до відвертих емоційних маніпуляцій, подробиць фактів або їх спотворення. Нарізі тема війни не має ні вікових, ні соціальних, ні світоглядних обмежень. У цьому плані дивним є її виправдання з точки зору тих світоглядно-ідеологічних підходів, які у своїй основі мають її засуджувати у будь-якому прояві.

У періоди стабільного розвитку суспільства окремі кластери знань мають відокремлену макроструктуру. Окремі медіа навіть спеціалізуються на поширенні контенту певного ідейного спрямування, що полегшує взаємодію з ними пересічній людині. У періоди соціальних загострень, до яких відноситься війна (проте ми уже були свідками під час світової пандемії Covid-19) відбувається іррадіація макроструктури однієї суспільно-значимої теми на інші. У 2020 році дискурс глобального медіапростору продемонстрував, що найбільшій уваги набуває контент, який так чи інакше пов'язаний з пандемією COVID-19. Одне згадування про нього у будь-якій частині інформаційного повідомлення, робило його мегапопулярним, чим користувалися розробники медіаконтенту [3]. Не втрачає суспільного інтересу також проблема протистояння у будь-якій його варіативній формі вираження: війни, революції, корпоративні конфлікти, локальні протистояння (страйки, протести), побутові чвари тощо [2]. Ці теми мають особливий інтерес у громадськості та викликають сильні емоції. Людство до цього часу отримує задоволення від споглядання сцен смерті та насилля. Гладіаторські арени древнього світу перетворилися на спортивні комплекси де люди, вболіваючи за свого улюбленого спортсмена, отримують масу позитивних емоцій від процесу силового протистояння. Найбільш очікуваним фіналом боксерського поєдинку є не кваліфікаційна перемога (за очками) а фактична – накатування противника. Тема насилля в медіа піднімається в роботах Ж. Бодріяр, як частина концептуалізації феномена «споживацтва» (консюмеризму). Загальна суспільна тенденція така, що найбільш розвинені країни охоче вироблятимуть та споживатимуть контент насильницького характеру, підтримуючи тему «війни», «смерті», «сімейного насилля» в кінематографі, літературі, музиці, художньому мистецтві та інших формах культури [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**]. Єдине, що буде відрізняти медіапростір відносно «мирного суспільства» від «суспільства у стані війни» – це походження сюжетів, їх реалістичність, прив'язка до конкретних подій, людей [4]. Як би не втомлювалися суспільство від війни, попит на сцени смерті, насилля

в медіа – не зникатиме, шукаючи миру – пересічні люди готуються до війни. Одним із завдань медіа є ідеологічна «легітимізація» насилля, пояснення її причини, фактична констатація її необхідності заради «миру». Інколи медіа дискурс наповнюється абсурдними нарративами неминучості війни як запоруки миру, що є характерним для російського суспільства після початку повномасштабного вторгнення на територію України 2022 року. Таким чином вони намагаються пояснити причини нападу на суверенну Україну: «превентивні дії», «ми напали, щоб НАТО не напало», «ми не починали цю війну». З іншого боку будь-які акти агресії з боку України знаходять логічне і цілком законне обґрунтування як спосіб захисту свого суверенітету. Медіадискурс обох воюючих сторін наповнений нарративами «справедливої війни», що накладає свій відбиток на загальну мета структуру медіапростору. Професор Лондонської школи економіки М. Кальдор запропонувала наступне пояснення причин виникнення «холодної війни» після завершення Другої Світової Війни: американці звикли рятувати світ від світового зла, тому сидючи біля екранів телевізора вони чекають втішні новини про нові перемоги з світовим злом. Сучасні економічні та ІТ-війни є більш гуманними та дешевим способом демонстрації чергових перемог американської демократії. Інформаційний простір стає ареною на якій відбуваються військові баталії за якими спостерігають пересічні глядачі, стаючи вільними чи невільними учасниками війни (пасивними учасниками) [5]. Після завершення війни суспільству важко повернутися до традиційного стану інформаційного медіадискурсу (довоєнного). Суспільству важко оговтатися та перелаштуватися, прийняти те, що війна не є нормою суспільної життєдіяльності та повинна сприйматися як атиповий (ненормальний) період розвитку [6]. У інших випадках можлива культурна та суспільна стагнація, формування культу війни, інтрузія агресії, насилля у суспільну свідомість та їх легімітизація на рівні колективної моралі (що продемонструвала радянська та сучасна історія росії). У післявоєнний період буде важко перейти від тем війни до тем миру. Якщо до 24 лютого 2022 року активними учасниками бойових дій були переважно жителі Донецької та Луганської областей та професійні військові, то після ними стало чи не усе населення країни: переселенці, свідки бойових дій, волонтери, активісти, самооборона, пересічні громадяни, які допомагали армії, жертви війни (або їх родичі), мобілізовані та професійні військові. Українське суспільство пристосувалося жити за законами військового часу, де усе для війни, усе для фронту і будь-яка колективна активність (у тому числі медійна) обертається навколо війни та її потреб. Усе, що було популярним в українському медіадискурсі: освіта, культура, економіка, спорт отримали описову характеристику «не на часі». Відбулася імплікація «законів військового часу» на суспільно-політичні та громадські процеси.

Основна проблема життєдіяльності особистості у пост воєнній реальності полягає у постійній інерції сприйняття реальності до стану воєнного часу. Інтрузії повоєнних спогадів просочуються у пост воєнні реалії, змушуючи за

інерцією жити за законами воєнного часу, аналізувати медіаконтент на предмет появи змісту, який прямо чи дотично буде стосуватися військових подій. У післявоєнний період психологічної реабілітації будуть потребувати не лише прямі учасники активної фази бойових дій, але й суспільство загалом, яке і надалі намагатиметься за інерцією жити за законами військового часу. Жахи війни у деякий момент можуть стати буденністю майбутньої сучасності що може становити проблему для подальшого відновлення психічного благополуччя українського суспільства.

Література:

1. Кириченко В. В. Особистість у сучасному інформаційному суспільстві. Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2020. 245 с.
2. Стрикалова Т. А., Гудошник О. В. Вірусна комунікація як засіб поширення конфліктного дискурсу (досвід створення термінологічного покажчика). *Масова комунікація у глобальному та національному вимірах*. 2020. Вип. 13. С.113-117.
3. Мариненко І.О., Шумарова Н.П. Концептний простір заголовків (на матеріалі медіатекстів на тему COVID-19). *Наукові записки Інституту журналістики*. Т. 2 (79) 2021. С. 22-35
4. Заєць В. М. Медіа-насилля в суспільстві споживання: світоглядно–комунікативний аспект. *Збірник наукових праць «Гілея: науковий вісник»*. Філософські науки. Вип. 128. С. 211-214.
5. Kaldor M. Old Wars, Cold Wars, New Wars, and the War on Terror. *Int Polit* 42, 2005. P. 491-498
6. Кухарук О. Ю. Переживання війни: конфліктне мислення і конфліктна взаємодія. *Наукові студії із соціальної та політичної психології*. Вип. 42 (45). 2018. С. 41-51

Катерина Кротюк

аспірантка спеціальності «Психологія»

Житомирський державний університет імені Івана Франка

м. Житомир, Україна

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ЦІННІСНО-СМИСЛОВОЇ СФЕРИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ, ЯКІ БЕРУТЬ УЧАСТЬ В БОЙОВИХ ДІЯХ

Формування ціннісно-сміслової сфери триває протягом всього життя людини. Основоположними є цінності сім'ї, які визначають подальший вектор їх розвитку. Подальшим чинником виступає навчання в школі та закладах вищої освіти, проте остаточне закріплення цінностей відбувається внаслідок виконання професійної діяльності. Постійна зміна соціального оточення та професійних вимог змушує особистість до постійної переоцінки цінностей та переорієнтації смислів.

Наукове видання

**СУСПІЛЬСТВО ДЛЯ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ОСОБИСТОСТІ:
ВЗАЄМОДІЯ РОДИНИ, ОСВІТИ, ГРОМАДИ**

**Збірник наукових праць
за матеріалами Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
(Україна, Житомир, 24 листопада 2022 року)**

Редакційно-видавнича підготовка
Кафедра соціальної та практичної психології
Житомирського державного університету імені Івана Франка

Надруковано з оригінал-макета укладачів
Підписано до друку _02.23. Формат 60x90/16. Папір офсетний.
Гарнітура Times. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 15,5. Обл. вид. арк. _____. Наклад 100. Зам. 161.

Видавець і виготовлювач
Видавництво Житомирського державного університету імені Івана Франка
м. Житомир, вул. Велика Бердичівська, 40
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
серія ЖТ №10 від 07.12.04 р.